Kulturutskottets betänkande 1985/86:19

om anslag till idrott, rekreation och turism (prop. 1985/86:100 bil. 11 delvis)

KrU
1985/86:19

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag i proposition 1985/86:100 bilaga 11 (jordbruksdepartementet) under avsnittet I. Idrott, rekreation och turism samt motioner som väckts i anslutning härtill. Anslagen gäller bl. a. bidrag till verksamheten inom Sveriges riksidrottsförbund och Sveriges turistråd.

De motioner rörande idrotten som utskottet behandlar i detta sammanhang rör de s. k. främjandeorganisationernas anknytning till Riksidrottsförbundet samt kommersialismen inom idrotten.

Motionerna inom turism- och rekreationsområdet rör inriktningen av Turistrådets verksamhet, en effektivare marknadsföring i utlandet av Sverige som turistland, statliga insatser för turismen inom vissa län samt frågan om huvudmannaskap för rekreationsfrågor.

Utskottet tillstyrker förslagen i propositionen. Motionerna avstyrks.

7 reservationer samt ett särskilt yttrande har avlämnats.

Nionde huvudtiteln

1. Stöd till idrotten

Regeringen har i proposition 1985/86:100 bilaga 11 (jordbruksdepartementet) under punkt I 1 (s. 112—115) föreslagit riksdagen att till Stöd till idrotten för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 217 500 000 kr.

Motioner

I motion 1985/86:Kr213 av Rune Ångström (fp) och Ulla Orring (fp) yrkas att riksdagen hos regeringen begär den organisationsförändring beträffande vissa organisationer av folkrörelsekaraktär som omtalas i motionen.

I motion 1985/86:Kr243 av Åke Wictorsson (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av systemet för anslagsgivning till de s. k. främjandeorganisationerna.

I motion 1985/86:Kr307 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas, såvitt nu är i fråga,

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag att föreläggas riksdagen i syfte att motverka kommersialiseringen inom idrotten och vända utvecklingen på sätt som föreslås i motionen.

Utskottet

Den viktiga roll som idrottsrörelsen spelar i vårt samhälle understryks i propositionen. Idrottsrörelsen, som är en av våra största folkrörelser, ger bl. a. många ungdomar delaktighet i en större gemenskap och har även betydelse inom friskvårdsarbetet. Det är därför, säger föredragande statsrådet, angeläget att samhället på olika sätt stödjer idrottsrörelsens strävan att bredda verksamheten ytterligare. Särskilt bör ansträngningarna inriktas på de grupper som nu är underrepresenterade i idrottsrörelsen, främst kvinnor, handikappade och invandrare.

I propositionen föreslås att anslaget till idrotten höjs med 12 milj. kr. till 217,5 milj. kr. Härav är 2,5 milj. kr. beräknade för speciella insatser. Svenska handikappidrottsförbundet skall tillföras 1 milj. kr. för bl. a. rehabiliteringsverksamhet i form av idrotts- och träningsläger för nyhandikappade personer. För speciella insatser inom kvinnlig idrott beräknas 1 milj. kr. och för särskilda projekt inom invandraridrotten 0,5 milj. kr. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

I motion Kr307 (vpk) hemställs om åtgärder för att motverka *kommersialismen inom idrotten.* Motionärerna menar att reklamintäkter och sponsorer nu dominerar idrotten. De idrottsgrenar som har störst publikintresse får ekonomiskt stöd från näringslivet, medan kommersialiseringen medför att de idrottsverksamheter som aktiverar flest människor och som betyder mest för folkhälsan och som har den största sociala funktionen får minst stöd. Motionärerna anför som exempel på sådana verksamheter orienteringslöpning, motionsidrott, ungdomsverksamhet och kvinnoidrott. Handikappidrotten förtjänar särskild uppmärksamhet. De anför att det effektivaste sättet att minska kommersialiseringen inom idrotten är att den organiserade idrotten ges ett bra stöd. I motionen föreslås därför att överskottet av tipsmedlen på sikt skall föras över till stöd till idrotten. Detta förslag (yrkande 2) kommer utskottet att behandla i ett senare sammanhang.

Motionärernas synpunkter på behovet av att stärka och utveckla idrottsverksamheten bland kvinnor och handikappade överensstämmer väl med inriktningen av förslagen i propositionen. Vad avser insatser inom barn- och ungdomsidrotten vill utskottet peka på att föredraganden understryker det särskilda ansvar som idrottsrörelsen har för att åstadkomma bästa möjliga verksamhetsformer för barns och ungdoms idrottsutövning. I årets budgetproposition (prop. 1985/86:100 bil. 10) föreslås också en höjning av bidraget till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Av det belopp som satsas på lokalt aktivitetsstöd beräknas ca 80 milj. kr. för sådana aktiviteter som anordnas av idrottsorganisationer.

Motionsidrotten bör enligt propositionen särskilt beaktas av Riksidrottsförbundet (RF). Föredraganden framhåller att det är viktigt inte minst från folkhälsosynpunkt att olika insatser görs för att aktivera allt fler människor.

Utskottet vill framhålla att de problem som följer med sponsring av olika idrottsgrenar uppmärksammas inom idrottsrörelsen. RF tillsatte hösten 1984 en arbetsgrupp med uppgift bl. a. att kartlägga förekomsten av sponsring inom idrottsrörelsen. Arbetsgruppens rapport debatterades på riksidrottsmötet hösten 1985.

De rekommendationer om idrottens agerande i sponsorfrågan som lagts fram i rapporten antogs i allt väsentligt av riksidrottsmötet. Dessa riktlinjer innebär bl. a. följande:

att RF och specialförbunden (SF) i samarbete fastställer etiska regler för nationellt och internationellt sponsorskap,
att styrande och beslutande organ framför allt bör försvara och bevara den egna sportens integritet,
att styrande och beslutande organ och organisationer alltid måste ta på sig ansvaret för tillämpning, praxis, stadgar, genomförande och kontroll av sponsorskap inom eget ansvars- och kompetensområde,
att styrande och beslutande organ måste etablera förutsättningar och organisation för att på ett effektivt sätt behandla dessa ansvarsområden och, om så behövs, ta professionellt råd från utomstående,
att RF skaffar resurser som för dess specialförbund möjliggör förbättrade möjligheter att själva styra sitt engagemang i sponsorsammanhang.

Riksidrottsmötet gav även RF i uppdrag att kartlägga näringslivets motiv för satsning på idrott och vilka typer av kontakter som i dag existerar mellan näringsliv och idrottsrörelse. RF fick också i uppdrag att låta utreda och analysera storleken på företagens sponsorverksamhet samt dess betydelse för den svenska idrottsrörelsens ekonomi och finansiering.

Med hänvisning till vad som anförts anser utskottet inte att någon framställning från riksdagen enligt motionsyrkandet är påkallad (yrkande 1).

Vidare aktualiserar motionärerna frågan om internationellt idrottsutbyte och om insatser för eventuella olympiska vinterspel 1992 i Falun och Åre. De hemställer att riksdagen i en framställning till regeringen skall ansluta sig till vissa i motionen angivna synpunkter på internationellt idrottsutbyte och ett eventuellt Vinter-OS 1992 i Falun och Åre. Detta yrkande (yrkande 3) kommer utskottet att behandla i samband med det förslag om statlig garanti för anordnande av olympiska vinterspel i Sverige år 1992 som läggs fram i proposition 1985/86:104.

Frågan om de s. k. *främjandeorganisationernas* ställning behandlas i motionerna Kr213 (fp) och Kr243 (s). Förslaget i den först nämnda motionen går ut på att anknytningen till RF skall upphöra för de s. k. främjandeorganisationerna. Dessa utgörs av tio förbund med verksamhet inom idrotts- och friluftslivets område vilka inte tillhör RF. Motionärerna anser att RF:s myndighetsansvar gentemot organisationerna bör upphävas och att beredningen av organisationernas anslagsframställning bör ske direkt i jordbruksdepartementet. Enligt motion Kr243 bör en översyn ske av systemet för anslagsgivning till organisationerna. Motionären menar att om organisationerna skall kunna bidra till utveckling av ansvar och handlingskraft i samhället bör de ges frihet att själva, så långt detta är möjligt, delta i beslutsprocesserna. Mot denna bakgrund bör i översynen ingå att pröva i vilken

utsträckning främjandeorganisationerna själva i ett organiserat samarbete kan delta i upprättandet av anslagsframställningar och anslagstilldelning liksom i det slutliga beslutsfattandet. En möjlighet skulle härvid vara att låta ett samarbetsorgan för de berörda organisationerna utföra huvuddelen av detta arbete.

Under hösten 1985 har vissa av de s. k. främjandeorganisationerna bildat ett samarbetsorgan — Friluftsorganisationernas samarbetsorgan. Detta organ har till syfte bl. a. att genom samarbete och utifrån de enskilda medlemsorganisationernas målsättningar verka för förbättrade förutsättningar för friluftsliv, bevaka och i mån av behov gemensamt företräda friluftslivet samt gemensamt och enskilt verka för att höja friluftslivets status. För att bli medlem i samarbetsorganet skall organisationen vara en ideell förening och ha en riksomfattande verksamhet inom friluftssektorn. Organisationen skall ej vara medlem i RF.

Anslagen till främjandeorganisationerna fördelas i enlighet med de riktlinjer 1970 års riksdag lade fast. Den samordning som då uppnåddes bör enligt utskottets mening bibehållas. För att tillgodose de utomstående organisationernas intressen har regeringen tillsatt två representanter i Riksidrottsstyrelsen.

Regeringen tar slutgiltigt ställning till RF:s förslag till fördelning av anslagen till främjandeorganisationerna. Enligt utskottets mening finns ingen anledning förändra nuvarande fördelningssystem. Utskottet avstyrker alltså motionerna Kr213 och Kr243.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen till *Stöd till idrotten* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 217 500 000 kr.,

2. beträffande *kommersialismen inom idrotten m. m.*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Kr307 yrkande 1,

3. beträffande *det statliga stödet till främjandeorganisationerna*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Kr213 och 1985/86:Kr243.

2. Stöd till turism och rekreation

Regeringen har under punkt I 2 (s. 115—117) föreslagit riksdagen att till Stöd till turism och rekreation för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 78 050 000 kr.

Motioner

I motion 1985/86:Kr216 av Paul Lestander (vpk) och John Andersson (vpk) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att ett planförslag för fiskevård, turism och friluftsliv vid Torne älv, Kalix älv, Pite älv och Vindelälven snarast utarbetas.

I motion 1985/86:Kr224 av Margareta Winberg m. fl. (s) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att direktiv utformas i syfte att också Turistrådet följer de övergripande regionalpolitiska målen.

I motion 1985/86:Kr244 av Karl Boo m. fl. (c) yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen föreslås för ett ökat samarbete i marknadsföringen utomlands av Sverige som turistland samt angelägenheten av att utveckla prisbilligt boende och prisbilliga paketresor till Sverige.

I motion 1985/86:Kr263 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att Sveriges turistråd får i uppdrag att i sin verksamhet betona att den bild av Sverige som skall marknadsföras är ett land med natur, friluftsliv, allemansrätt och lokala särdrag,
2. att riksdagen hos regeringen begär att Sveriges turistråd får i uppdrag att i sin verksamhet starkare betona regionalpolitiska aspekter.

I motion 1985/86:Kr266 av Margareta Mörck m. fl. (fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om regional satsning på turismen i Skåne.

I motion 1985/86:Kr267 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) yrkas — med hänvisning till vad som anförts i motion 1985/86:Jo738 — att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i nämnda motion anförts om främjande av fjällturismen, särskilt stödet till Svenska turistföreningens fjällverksamhet.

I motion 1985/86:Kr308 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att rekreationen har ett specifikt samhälleligt intresse som en nödvändig friskvård utan lönsamhetsanspråk,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att rekreationen får en annan huvudman än Sveriges turistråd samt att ett förslag snarast utarbetas med det innehållet.

Utskottet

Från anslaget utgår medel till Sveriges turistråds verksamhet. Vidare lämnas bidrag till uppförande av turist- och rekreationsanläggningar av riksintresse, till utvecklings- och försöksverksamhet inom turist- och rekreationssektorn samt till vissa ideella organisationer.

Förslaget i propositionen innebär att anslaget räknas upp med drygt 2,7 milj. kr. till totalt 78 050 000 kr.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

Sveriges turistråd har till uppgift att utveckla svensk turism och genom marknadsföringsåtgärder förbättra svensk bytesbalans och sysselsättning samt stödja regional utveckling. Turistrådet skall medverka till att förbättra möjligheterna för breda folkgrupper till turism och rekreation.

Turismen spelar en betydelsefull och viktig roll i den svenska samhälls-

ekonomin genom att bereda sysselsättning i tjänstesektorn och tillföra landet valutainkomster. Lokalt och regionalt finns starka intressen för en utveckling av turismen. I många kommuner innebär turismen möjligheter att utveckla sysselsättning och service. Kommunerna är också själva engagerade i anläggningar och drift av dessa. De ekonomiska satsningar på turism som görs på lokal och regional nivå samt av turistnäringen är betydande. Turistrådets uppgift är bl. a. att på olika sätt stödja de insatser som görs och utveckla marknadsföring såväl inom som utom landet. Rådet har alltså en betydelsefull funktion som samordnare av aktiviteter på olika nivåer.

Ett viktigt mål för turistpolitiken är att samhällets insatser utformas så att de kan komma alla till godo och bidra till att minska existerande sociala och ekonomiska hinder för att utnyttja de resurser för turism och rekreation som finns i Sverige. Även i detta hänseende har Turistrådet en viktig funktion att fylla.

Olika synpunkter på och önskemål om inriktningen av Turistrådets verksamhet förs fram i de motioner som utskottet behandlar i det följande.

Enligt motion Kr244 (c) finns det goda möjligheter att öka antalet utländska turister i Sverige. Detta kräver dock ökade *satsningar på marknadsföring* och bättre samverkan mellan Turistrådet och industriföretag. Vidare anser motionärerna att en ökad satsning på svenska kulturevenemang utomlands skulle kunna användas i marknadsföringen av Sverige som turistland. Billiga paketresor till Sverige bör tas fram, och utbudet av billiga semesterbostäder bör ökas. Härigenom kan man åstadkomma en ökad turism i Sverige såväl av svenskar som utlänningar.

Då utskottet våren 1985 behandlade motioner med i huvudsak samma inriktning som den nu föreliggande, erinrade utskottet (KrU 1984/85:12) om att Turistrådet har en rad samarbetsprojekt såväl med turistbranschen som med Sveriges exportråd, svenska institutioner utomlands, svensk industri och utländska företag. Dessa samarbetsprojekt och kampanjer för Sverige som turistland är i huvudsak inriktade på speciella marknader, länder eller områden. Utskottet redogjorde för en rad marknadsföringsinsatser som Turistrådet genomfört i samarbete med olika företag.

Dessa olika insatser fullföljs under detta budgetår. Den svenska turistnäringens möjligheter att erbjuda paketlösningar för resor inom Sverige kommer att öka när det system för datoriserad bokningsverksamhet (BOKSER) som nu utvecklas inom Turistrådet kan anslutas till internationella bokningssystem. Turistrådet redovisar i sin verksamhetsberättelse för 1984/85 bl. a. ett projekt "Made in Sweden" där avsikten är att koppla ihop exportindustri, turism och idrottsorganisationer. Vidare arbetar rådet med idéutveckling för vissa turistgeografiska områden av typ Bergslagen, Vänern, Ostkusten. En speciell treårig nordisk satsning på den tyska marknaden har förberetts med sikte på säsongerna 1986—1988.

För svenska kultursatsningar utomlands ansvarar Svenska institutet. Enligt vad utskottet inhämtat är regelmässigt rådets utlandskontor representerat vid planeringen av kulturevenemang i resp. land.

Turistrådet har i sin anslagsframställning för budgetåret 1986/87 föreslagit ett treårigt investeringsprogram för att göra inbrytningar på prioriterade

utlandsmarknader. För detta investeringsprogram begär rådet 250 milj. kr. som föreslås anvisade utöver ordinarie budget. Denna begäran föranleder inte något förslag i budgetpropositionen. Föredragande statsrådet framhåller dock att turismen i Sverige befinner sig i ett intensivt utvecklingsskede med stora möjligheter till positiva resultat. Han anser att det i detta läge finns anledning att betona vikten av koncentration och noggrann prioritering av marknadsföringsinsatser på olika turistmarknader.

Utskottet konstaterar att det på olika plan inom och utom landet pågår arbete på att utveckla en effektiv marknadsföring för att öka turismen inom Sverige. Med hänsyn bl. a. till den betydelse som turismen har såväl för svensk samhällsekonomi och bytesbalans som för sysselsättningen vill utskottet understryka betydelsen av detta arbete.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att möjligheterna att erbjuda turister billiga boendeformer ökas. Ansvaret för sådana investeringar åvilar i första hand turistnäringen och kommunerna. Turistrådet bör dock kunna medverka i planläggningen av olika projekt.

Med hänvisning till vad som anförts är det enligt utskottets mening inte erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av motion Kr244.

I motion Kr263 (vpk) föreslås att Turistrådet skall få i uppdrag att i sin verksamhet betona att den bild av Sverige som skall marknadsföras är ett land med natur, friluftsliv, allemansrätt och lokala särdrag. Motionärerna diskuterar vilken bild av Sverige som turistland som Turistrådet skall marknadsföra. De anser att Turistrådet bör i sin presentation av Sverige lägga tyngdpunkten på tillgång till natur och friluftsliv och inte satsa på affärsturismen och artificiella nöjes- och lekplatser som huvudsakliga semestermål.

Av Turistrådets verksamhetsberättelse för 1984/85 framgår att rådet engagerar sig i vissa större projekt inom kultur, fiske och teknik. Bland sådana satsningar kan nämnas arbetet kring Bergslagen, där målsättningen är att inventera och utveckla turistidéer kring temat "järnets väg", innefattande industrikulturen, eko-museum med hyttor, gruvor och vattenvägar. Ytterligare ett projekt i vilket Turistrådet medverkar är ett som avser utvecklingen av ett turistområde kring det s. k. Smalspåret — den nedlagda smalspåriga järnvägen mellan Västervik/Blå kusten och Växjö/Glasriket.

Marknadsföringen i de europeiska länderna inriktas allmänt på att presentera Sverige som ett föregångsland för aktiv semester och för sunda fritidssporter.

Med hänvisning till det anförda påkallar enligt utskottets mening motion Kr263 i här aktuell del (yrkande 1) inte någon riksdagens åtgärd.

Turismens betydelse för *regional utveckling* tas upp i fyra motioner. I motionerna Kr224 (s) och Kr263 (vpk) poängteras allmänt Turistrådets ansvar i detta hänseende. Enligt motion Kr224 bör Turistrådet i sin verksamhet även tillgodose de av statsmakterna fastlagda regionalpolitiska målen. Motionärerna menar att Turistrådet brister i detta hänseende. Marknadsföringsinsatserna koncentreras till södra Sverige och Västkusten, medan Sverige norr om Dalälven inte uppmärksammas.

Mot bakgrund av de stora effekter för ekonomi och sysselsättning som turismen har bör, enligt motion Kr263, en starkare politisk styrning av

turismens inriktning och etablering komma till stånd. Det finns flera regioner i Sverige, där turismen betyder oerhört mycket, och det finns också regioner där turismen inte betyder så mycket i dag men kan komma att betyda betydligt mer i framtiden, sägs det.

Då utskottet våren 1985 behandlade förslag som syftade till ökade statliga satsningar i vissa landsdelar erinrade utskottet bl. a. om att det i 1984 års proposition om turist- och rekreationspolitiken (prop. 1983/84:145 bil. 1) redovisades att de statliga ekonomiska insatserna på turist- och rekreationssektorn kraftigt ökat under perioden 1975—1983 genom olika arbetsmarknads- och regionalpolitiska åtgärder. Insatser har främst gjorts i ekonomiskt och sysselsättningsmässigt svaga regioner, i första hand inom det regionalpolitiska stödområdet. Vid sin behandling av regeringsförslaget framhöll utskottet (KrU 1983/84:22 s. 25) att det statliga stöd som lämnas bör prövas utifrån en helhetssyn så att både arbetsmarknads-, rekreations- och turismsynpunkter beaktas och att dessa investeringar leder till stadigvarande sysselsättning. En sådan helhetsprövning erhålls nu, sade utskottet (KrU 1984/85:12), genom att den nya delegation som lyder under Sveriges turistråd har till uppgift att verka för en samordning av de statliga insatserna för turism och rekreation. Delegationen skall bl. a. yttra sig i arbetsmarknads- och lokaliseringsärenden som är av betydelse från turist- och rekreationssynpunkt. Detta innebär att Turistrådet bl. a. får möjlighet att göra marknadsbedömningar av planerade satsningar, där det är aktuellt med statliga insatser. Utskottet redovisade att Turistrådet har i uppdrag att utarbeta en strukturplan för utveckling av turism och rekreation. Vidare genomför rådet och statens industriverk en branschstudie av turistnäringens ekonomiska problem. Utskottet poängterade att förutsättningarna för Turistrådets bedömningar kommer att ytterligare förbättras sedan branschstudien slutförts och strukturplanen kan användas vid bedömningarna.

Med anledning av de här aktuella motionerna vill utskottet erinra om att Turistrådet har vissa medel för riktad försöksverksamhet inom turist- och rekreationssektorn. Dessa medel kan användas bl. a. för genomförandeutredningar och bidragsstöd till försöksanläggning, s. k. pilotprojekt.

När det gäller synpunkterna i motion Kr224 om marknadsföringen av turism i norra Sverige vill utskottet peka på de speciella satsningar som görs för att öka turismen i norra Sverige. Ett exempel härpå är projektet "Gateway Nordkalotten" som syftar till att väcka intresset för Norrbotten på den tyska marknaden. Huvudintressenter, förutom Turistrådet, är industridepartementet, länsstyrelsen i Norrbottens län, SAS, SJ, Norrbottens Turistråd och resebyråer i Västtyskland. Projektet avses drivas i tre år med start sommarsäsongen 1986. Vidare sker en uppföljning av Sverige är fantastiskt-kampanjen. Detta projekt har syftat till en mera målgruppsinriktad norra Sverige-information. Huvudintressenter, förutom Turistrådet, har varit de regionala turismorganisationerna i de fem Norrlandslänen, posten och Norrlandsfonden.

Med hänvisning till vad som anförts anser utskottet att motionerna Kr224 och Kr263 yrkande 2 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

En regional satsning på turismen i Skåne önskas i motion Kr266 (fp). Få landskap har så mycket att erbjuda turister som Skåne, säger motionärerna.

De pekar på möjligheterna att utöva olika fritidsaktiviteter och förekomsten av många kulturminnen av olika slag. Skåne har goda möjligheter att utvecklas till en stark turistregion, men härför krävs en samordning av olika projekt inom regionen. Motionärerna anser att det finns speciellt goda förutsättningar att utveckla samarbete mellan turismen och kulturinstitutioner, den s. k. kulturismen. Det är önskvärt, säger de, att det samarbetsprojekt som startats av Turistrådet och riksantikvarieämbetet får utveckla exempel från Skåne.

Förslaget i motionen tar således sikte på det projektarbete som inletts mellan Turistrådet och riksantikvarieämbetet. Detta projekt är inriktat på att få till stånd ett samarbete om kulturprojekt för turism och rekreationsområdet. Turistrådet stödjer lokala och regionala initiativ på området, bl. a. genom att verka för samordning av olika initiativ samt genom marknadsföring utomlands. Ansvaret för att genomföra projekt av detta slag ligger dock på lokala och regionala instanser.

Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motion Kr266.

I motion Kr216 (vpk) begärs att en plan skall utarbetas för fiskevård, turism och friluftsliv vid Torne älv, Kalix älv, Pite älv och Vindelälven.

Enligt vad utskottet inhämtat har en plan för fiskevård och turism utarbetats i Vindelälvsområdet. I länsprogrammet för Norrbottens län har planering för turismen en framträdande plats. En särskild plan för turistfiske håller på att utarbetas för Pajala kommun. Utarbetandet av en plan av det slag som åsyftas i motionen är enligt utskottets mening i första hand en angelägenhet för berörda kommunala och regionala organ. Turistrådet kan som påpekats i det föregående gå in och stödja vissa pilotprojekt.

Med hänvisning till det anförda avstyrks motion Kr216.

Förslaget i motion Kr267 (fp) syftar till ökat stöd till *fjällturismen*. I den motivering som lämnas i motion Jo738 framhålls att en måttlig utbyggnad av vandringsleder och övernattningsstugor behövs. Flera av de större fjällanläggningarna behöver renoveras och byggas ut. Motionärerna erinrar vidare om att Svenska turistföreningen (STF), som i stor utsträckning finansierar sin verksamhet genom medlemsavgifter och frivilliga bidrag från medlemmarna, har stora svårigheter att få fram tillräckliga medel för underhåll av sina fjällanläggningar. Det är heller inte möjligt att höja logipriserna alltför mycket om verksamhetens rekreationspolitiska och sociala inriktning skall kunna bibehållas. Det är därför mycket angeläget att STF tillförs de medel organisationen begärt.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare (se senast KrU 1984/85:12) behandlat förslag med i huvudsak samma syfte som det nu föreliggande. Vid behandlingen våren 1985 erinrade utskottet bl. a. om att regeringen år 1981 beslutade att under en treårsperiod lämna 20 milj. kr. i statsbidrag för de mest prioriterade investeringarna. Statsbidragen utgick i form av bidrag till beredskapsarbeten, lokaliseringsstöd och anläggningsstöd från naturvårdsverkets dåvarande anslag.

För stöd till driften av STF:s fjällverksamhet utgår under innevarande budgetår 700 000 kr. STF har för kommande budgetår bl. a. ansökt om ett bidrag om 850 000 kr. samt viss indexuppräkning av bidraget. Enligt vad

utskottet inhämtat kan man utgå från att bidraget för nästa budgetår kommer att räknas upp med ca 3 %, vilket är en uppräkning av samma storlek som sker i fråga om andra liknande bidrag. Utskottet anser med hänvisning till det anförda att motion Kr267 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Enligt motion Kr308 (vpk) finns det en motsättning mellan de olika mål som statsmakterna slagit fast för Turistrådets verksamhet. *Rekreationen* har ett specifikt samhälleligt intresse som en nödvändig friskvård utan lönsamhetsanspråk. Turismen däremot är en näring som omsätter stora pengar och erbjuder arbetstillfällen åt stora grupper bland befolkningen. Därför är det olyckligt, säger motionärerna, att Sveriges turistråd har ansvaret för både turismen och rekreationen. De anser att åtgärder snarast bör vidtas för att förbättra möjligheterna till rekreation för dem som mest behöver det.

I motionen föreslås att riksdagen skall göra ett uttalande om att rekreationen har ett specifikt samhälleligt intresse som en nödvändig friskvård utan lönsamhetsanspråk. Vidare förordar motionärerna att rekreationen bör få en annan huvudman än Sveriges turistråd och att förslag härom snarast skall utarbetas.

Med anledning av motionärernas synpunkter på de sociala aspekterna av turism och rekreation vill utskottet erinra om utskottets ställningstagande i denna fråga vid behandlingen år 1984 av turistpropositionen. I sitt av riksdagen godkända uttalande underströk utskottet att det är viktigt att i princip alla medborgare bereds möjlighet att ta del av de värden som turismen i Sverige kan erbjuda och att de kan utnyttja sin fritid i sådana former som var och en önskar. Vidare ansåg utskottet att samhällets insatser på rekreations- och turistområdet måste utformas så att de kan komma alla till godo och bidra till att minska existerande sociala och ekonomiska hinder för att utnyttja de resurser för turism och rekreation som finns i Sverige.

Vad utskottet i enlighet med vad som redovisats anförde år 1984 äger alltjämt sin giltighet. I stadgarna för Turistrådet anges också att det åligger rådet särskilt att medverka till att förbättra möjligheterna för breda folkgrupper till turism och rekreation. Beträffande förslaget att ansvaret för samhällets insatser för rekreation bör flyttas från Turistrådet vill utskottet påpeka att riksdagen på utskottets förslag år 1982 avvisade regeringsförslag (prop. 1981/82:100 bil. 13, KrU 1981/82:19) om inrättande av statens rekreationsråd. Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motion Kr308.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisningen*

att riksdagen till *Stöd till turism och rekreation* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 78 050 000 kr.,

2. beträffande *marknadsföringen av Sverige som turistland*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Kr244 och 1985/86:Kr263 yrkande 1,

3. beträffande *Turistrådets ansvar för turismens regionala utveckling*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Kr224 och 1985/86:Kr263 yrkande 2,

4. beträffande *statliga insatser i vissa områden*

att riksdagen avslår motionerna

a) 1985/86:Kr266 (turism i Skåne),

b) 1985/86:Kr216 (turism vid vissa Norrlandsälvar),

5. beträffande *fjällturismen*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Kr267,

6. beträffande *insatser för rekreation m. m.*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Kr308.

Stockholm den 3 april 1986

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Margareta Mörck (fp), Gunnel Liljegren (m), Erkki Tammenoksa (s), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Maud Björnemalm (s) och Margareta Fogelberg (fp).

Reservationer

1. Kommersialismen inom idrotten m. m. (punkt 1, mom. 2)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Motionärernas synpunkter" och på s. 3 slutar "(yrkande 1)" bort ha följande lydelse:

Idrottsrörelsen är en folkrörelse med bred anslutning och har som sådan en viktig social funktion. Idrott som utförs på ett riktigt sätt kan befordra folkhälsan och därigenom motverka klassamhällets utslagningsmekanismer. Motionärerna pekar med rätta på att idrottsföreningarnas verksamhet i hög grad är beroende av inkomster från reklamintäkter och sponsorer. Detta har fört med sig att främst elitidrotten får stöd. De idrottsverksamheter som aktiverar flest människor, som betyder mest för folkhälsan och som har en viktig social funktion får minst stöd. Exempel på sådana verksamheter är orienteringslöpning, motionsidrott, ungdomsverksamhet och kvinnoidrott.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är nödvändigt med kraftfulla insatser från samhällets sida för att motverka utvecklingen mot kommersialism inom idrotten.

Med hänsyn till vad som anförts tillstyrker utskottet yrkande 1 i motion Kr307.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *kommersialismen inom idrotten m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Kr307 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Det statliga stödet till främjandeorganisationerna (punkt 1, mom. 3)

Ingrid Sundberg (m), Lars Ahlmark (m), Margareta Mörck (fp), Gunnel Liljegren (m) och Margareta Fogelberg (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Anslagen till" och slutar "och Kr243" bort ha följande lydelse:

Förslag om en förändring av främjandeorganisationernas anknytning till RF har vid flera tillfällen tidigare behandlats av riksdagen (senast KrU 1984/85:12). Förslagen har därvid avvisats. Utskottet delar motionärernas uppfattning att den nuvarande organisationen inte är tillfredsställande. Främjandeorganisationerna har påtalat att det inte är lämpligt att RF skall ha möjligheter att påverka organisationernas bidrag. Det finns risk för att det kan uppstå viss konkurrens mellan idrott och andra former för friluftsliv och friskvård.

Utskottet finner därför att den organisation som förordas i motion Kr213 — och som innebär att främjandeorganisationernas anknytning till RF upphör — snarast bör genomföras. Som anförs i motionen har några av organisationerna en nära anknytning till tävlingsverksamhet — bl. a. vissa hästsportsorganisationer — och dessa bör därför, om de så önskar, få behålla anknytningen till RF.

En sådan omorganisation bör enligt utskottets mening underlättas genom det särskilda samarbetsorgan som nyligen har bildats.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

> 3. beträffande *det statliga stödet till främjandeorganisationerna*
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Kr213 och med anledning av motion 1985/86:Kr243 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Marknadsföringen av Sverige som turistland (punkt 2, mom. 2)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Av Turistrådets" och slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att avgörande för utvecklingen av turismen bör vara sådana aspekter som en god miljö, genuina natur- och kulturupplevelser, regionalpolitiska konsekvenser, sysselsättning samt tillgänglighet både rent fysiskt och ekonomiskt. Turistrådet bör därför i sin marknadsföring av Sverige som turistland lägga tyngdpunkten på tillgång till natur och friluftsliv.

Med hänsyn till vad som anförts tillstyrker utskottet yrkande 1 i motion Kr263.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

> 2. beträffande *marknadsföringen av Sverige som turistland*
> att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Kr263 yrkande 1 och med anledning av motion 1985/86:Kr244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Turistrådets ansvar för turismens regionala utveckling (punkt 2, mom. 3)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Då utskottet" och slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Turismen har stora effekter för sysselsättning och ekonomi. Det är därför viktigt att en starkare politisk styrning av turismens inriktning och etablering kommer till stånd. Det finns flera regioner i Sverige där turismen betyder oerhört mycket, och det finns också regioner där turismen inte betyder så mycket i dag men kan komma att betyda betydligt mer i framtiden.

Turismen bör byggas ut i hela landet, inte bara i vissa regioner. Vid en utbyggnad måste stor hänsyn tas till miljö- och kulturaspekter. Lokala särdrag bör betonas i stället för att slätas ut till en allmänt intetsägande internationell profil. De etableringar som görs med samhällsstöd måste ovillkorligen vara tillgängliga för en bred allmänhet. Likaså måste ett lokalt inflytande och reellt samarbete förekomma vid alla etableringar. Vidare anser utskottet att de kollektiva färdmedlens fördelar bör betonas vid utbyggnad av transporter ur turistsynpunkt.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *Turistrådets ansvar för turismens regionala utveckling*
att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Kr263 yrkande 2 och med anledning av motion 1985/86:Kr224 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Statliga insatser i vissa områden (punkt 2, mom. 4)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "Enligt vad" och slutar "motion Kr216" bort ha följande lydelse:

De fyra stora outbyggda huvudälvarna Torne älv, Kalix älv, Pite älv och Vindelälven har var för sig stora skönhets-, skydds- och rekreationsvärden. De utgör en mycket betydande resurs för människors aktivitet, vila och avkoppling.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är angeläget att det snarast utarbetas en utbyggnadsplan som skulle göra områdena kring dessa älvar tillgängliga för fler människor. Det skulle ha stor betydelse för turistnäringen och den kommersiella servicen i Norr- och Västerbotten om riksdagen tog initiativ till en massiv insats för att höja attraktionsvärdet för dessa fyra älvar.

Utskottet tillstyrker alltså motion Kr216.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *statliga insatser i vissa områden*
a) att riksdagen avslår motion 1985/86:Kr266 (turism i Skåne),
b) att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Kr216 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Fjällturismen (punkt 2, mom. 5)

Margareta Mörck och Margareta Fogelberg (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar "För stöd" och på s. 10 slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Omkostnader för fjällanläggningar är av naturliga skäl större än för andra turistanläggningar. Den verksamhet som Svenska turistföreningen (STF) bedriver finansieras i stor utsträckning genom medlemsavgifter och frivilliga bidrag. STF har stora svårigheter att få fram tillräckliga medel för underhåll av fjällanläggningar. Dessa måste kunna drivas vidare enligt den filosofi om låga priser och relativ avsaknad av lyx som hittills karaktäriserat dem. Det är därför nödvändigt att tillskjuta medel från det allmänna för att utbyggnaden skall komma till stånd.

Driftkostnadsbidraget till STF:s fjällanläggningar för innevarande år uppgår till 700 000 kr. STF har begärt att detta bidrag skall höjas till 850 000 kr. samt en viss indexuppräkning av bidraget. Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är angeläget att STF erhåller de medel föreningen begärt. Höjningen av bidraget bör kunna komma till stånd genom en omfördelning inom den totala anslagsramen.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *fjällturismen*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Kr267 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Insatser för rekreation m. m. (punkt 2, mom. 6)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Med anledning" och slutar "motion Kr308" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan instämma i den kritik som riktas i motion Kr308 mot myndighetsorganisationen på turistområdet som innebär att Turistrådet har ansvaret för både turismen och rekreationen. Turistrådet arbetar ur ett producentperspektiv, medan rekreation handlar om ett konsumentperspektiv. En naturlig utveckling bör så som motionärerna förordar vara att Sveriges turistråd även fortsättningsvis får i uppdrag att stötta producenterna, dvs. marknadsföra Sverige som turistland och på andra sätt stödja turismens producenter. I vad gäller rekreationsdelen bör den avskiljas i någon form av egen verksamhet med egen huvudman, men gärna med ett utvecklat samarbete med Sveriges turistråd.

Vidare anser utskottet att kraftfulla åtgärder snarast måste vidtas för att förbättra möjligheterna till rekreation för dem som mest behöver det. Det saknas alternativa former för fritidsboende, det saknas transportmöjligheter som är åtkomliga för alla, det saknas över huvud taget ett utbud av alternativa rekreationsformer som är tillgängliga för gemene man. Riksdagen och regeringen måste ta ett samlat politiskt ansvar för denna fråga.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *insatser för rekreation m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Kr308 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

Marknadsföringen av Sverige som turistland (punkt 2, mom. 2)

Karl Boo och Kerstin Göthberg (båda c) anför:

I proposition 1985/86:100 bilaga 11 anger föredragande statsrådet att Turistrådets förslag till övergripande marknadsföringsinsatser kan läggas till grund för fortsatta överväganden först efter ytterligare analys av bl. a. turismens samhällsekonomiska effekter. Turismen är en näring som fått ökad betydelse för sysselsättning och samhällsekonomi. Näringen är spridd över en stor del av vårt land och har goda möjligheter att utveckla ett småföretagande som gör det möjligt för ett ökat antal människor att få sin utkomst i bygder som hotas av befolkningsminskning. Analyser av i dag redan kända faktorer, t. ex. påverkan på samhällsekonomin, får inte leda till fördröjning av angelägna satsningar och åtgärder för att öka det prisbilliga boendet. I motion Kr244 framför vi förslag som skulle leda till att tillgången på bra fritidshus för uthyrning skulle öka. Vi avser att i annat sammanhang återkomma med detta förslag. Vi vill även poängtera att samverkansmöjligheterna med svenska kulturarrangemang i utlandet på ett mer planerat sätt skulle kunna ingå i marknadsföringen av Sverige som turistland.

Liber Tryck AB Stockholm 1986